

12 anys del Demolab. Per molts d'anys

Francisca Molinos. Professora d'Educació Secundària i actualment membre del Programa d'Orientació i Transició a la Universitat

Juan Frau. Catedràtic de Química Física del Departament de Química de la UIB i excoordinador del Programa d'Orientació i Transició a la Universitat

Actualment el programa Demolab (Demostracions al laboratori) està completament consolidat dins la oferta formativa dels estudiants dels centres educatius de les Illes Balears. Als inicis de l'any 2000 un grup de professors d'educació secundària i de la universitat com a resposta a una inquietud de l'Associació de Químics de les Illes Balears i del Departament de Química de la UIB varen començar a fer feina per fer un projecte amb l'objectiu de promoure els estudis científics entre l'alumnat d'educació secundària. Aquestes inquietuds varen ser traslladades i recollides a les I Jornades sobre l'Ensenyament de la Química i la Física a les Illes Balears d'octubre de 2001. Aprofitant aquestes jornades i el foro de les reunions de coordinació de les proves d'accés a la universitat, per maig de 2002 es va sol·licitar la col·laboració de tot el professorat de Física i de Química que volgués participar aquest projecte. El 21 de març de 2003 a les II Jornades sobre l'Ensenyament de la Química i la Física a les Illes Balears ja es va recollir "La creació d'un Taller de Química a la UIB, per tal que els alumnes de diferents centres puguin venir a veure diferents pràctiques de Química". La primera passa estava donada.

La posada en marxa del Demolab és un exemple de bon funcionament. La Universitat de les Illes Balears, a través del Vicerectorat d'Estudiants, i la Conselleria d'Educació, a través de la Direcció General d'Universitat, varen posar en marxa el Programa d'Orientació i Transició a la Universitat (POTU) on es va integrar el Demolab. Aquest programa va permetre tenir un professor en comissió de serveis com a responsable del Demolab. La Facultat de Ciències va apostar des del seu inici pel projecte i va cedir i reformar, amb l'ajuda del Consell de Direcció de la UIB, el laboratori de la planta baixa de l'edifici Mateu Orfila i Rotger del Campus de la UIB. Els Departaments de Biologia, de Biologia Fonamental i Ciències de la Salut, de Física i de Química varen aportar part de l'equipament inicial del laboratori i també els seus directors i altres membres del departaments esmentats es varen involucrar amb la creació de materials, gestió de l'espai, etc. A l'elaboració d'aquests materials també varen participar activament professors d'educació secundària en el que va ser segurament una de les primeres iniciatives reals i efectives de projecte i feina en comú entre els dos nivells educatius. L'aportació de Caixa de Balears "Sa Nostra" va ser també crucial. Totes les peces del projecte varen anar encaixant i conformant el Demolab. Totes eren imprescindibles i totes varen arribar al moment idoni. Des del principi ja es va pensar que el contacte directe amb els alumnes dels centres educatius tenia que ser a través d'estudiants de les llicenciatures, en aquell moment, dels estudis anteriors.

El mes de març de 2004, concretament el dia 31 de març, es va posar en marxa el projecte d'una manera experimental. A aquesta fase pilot varen participar 21 centres educatius i 584 alumnes. Atesos els bons resultats de la fase pilot, el curs següent, 2004-2015, es va oferir als centres com una activitat educativa de l'Obra Social de Sa Nostra. Els resultats del Demolab són molt positius i engrescadors. El feedback per part de professors i alumnes durant tots aquests anys ens ha permet veure que el camí era el correcte i que també hi havia coses per polir.

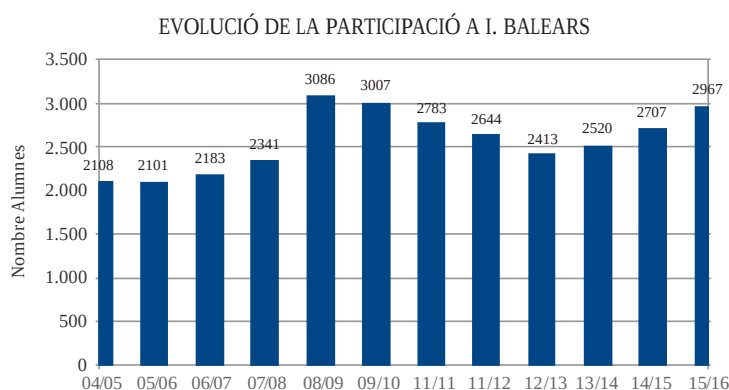

Figura 1

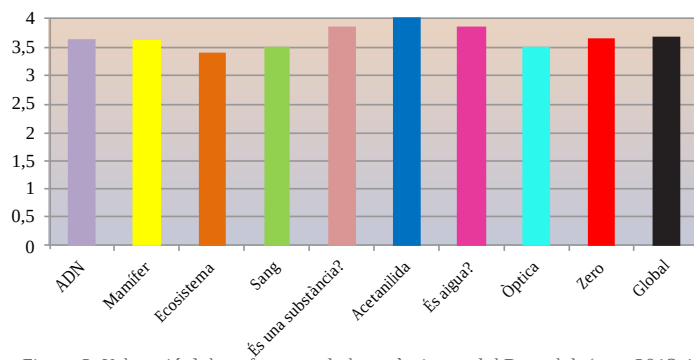

Figura 2. Valoració del professorat de les pràctiques del Demolab (curs 2013-14). Les valoracions es realitzen de 0 a 4.

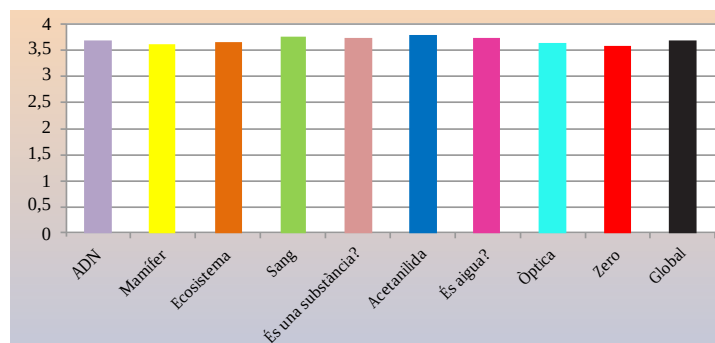

Figura 3. Valoració de l'alumnat de les pràctiques del Demolab (curs 2013-14). Les valoracions es realitzen de 0 a 4.

S'ha d'agrair també al professorat i als centres de secundària de Balears que des del primer moment varen confiar amb aquest projecte, a una època on el gap entre secundària i universitat era prou important. A la figura 1 es mostra l'evolució per curs del nombre d'alumnes de les Illes Balears que han participat aquests dotze anys. Encara que el laboratori del Demolab està físicament a Palma, el Demolab també s'ha traslladat a Menorca i Eivissa i ha permès als alumnes d'aquestes illes també participar del projecte. Com es veu la capacitat del Demolab està al màxim, la petita disminució entre els cursos 2010-11 i 2013-14 obeeix a que per falta de recursos econòmics el Demolab no es va poder desplaçar a Menorca i Eivissa. A la figura 2 i la figura 3 es mostren, com a exemple, la valoració del professorat i de l'alumnat del curs 2014-2015 de les diferents pràctiques del programa. En els dos casos, totes elles tenen una valoració de 3,5 o superior a una escala de zero a quatre.

El projecte Demolab va néixer amb uns objectius molt clars, promoure els estudis de caire científic i permetre acostar la universitat i els centres educatius preuniversitaris. Una part d'aquests objectius han estat assolits, però a més pensam que el Demolab i el seu esperit han donat peu i han estat els activadors de moltes més iniciatives. Entre d'elles podem destacar el campus científic d'estiu i la fira Ciència per a Tothom, que organitza la UIB des de fa un parell d'anys, les jornades i setmanes de la Ciència que s'organitzen a molts de centres educatius, etc. En totes aquestes activitats l'existència del Demolab ha contribuït favorablement. També ha contribuït a coses més intangibles, però d'una importància cabdal, com l'experiència dels monitors com a futurs docents. Aquest model també s'ha exportat a altres facultats o escoles que han posat en marxa programes com el Demotec (Escola Politècnica de la UIB) i l'Arqueòdrom.

Moltes persones han passat pel Demolab, totes han aportat i contribuït i la falta d'una d'elles deixaria la taula coixa. Però just és destacar a Enrique Gómez com el seu impulsor, ell va ser la cadena de transmissió entre les inquietuds dels professors, i el primer coordinador del Demolab entre els anys 2004 i 2006. Gabriel Cànaves (2006-2008), Francisca Molinos (2008-2013), Margarita Nadal (2013- 2016), i Francisca Molinos i Lola Álvarez (2016-) han coordinat, apuntalat i expandit aquest projecte fins a l'actualitat.

Ara ens podríem demanar sobre el futur. Cap on va el Demolab? Segueix tenint sentit la seva existència? Amb què ha de canviar? Òbviament tots estirem d'acord que té sentit la seva existència, i amb tanta diversitat d'estudis, ara més que mai. Podem introduir millores i totes les propostes són ben vingudes. Com a qualsevol projecte es necessita una renovació i innovació d'activitats, es necessiten noves idees, però la màxima del projecte és encara vigent: "Incentivar l'interès per la Ciència en els joves estudiants". La Ciència fa que hi pugui haver avenços tecnològics i serveix per incrementar la qualitat de vida. Els estudiants actuals són el futur que pot ajudar a fer que la tradició científica en tots els àmbits s'implanti a la nostra societat.

